

A veleméri fénytemplom - már a tájolása is csupa misztikum

2018 szeptember 16. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Errefelé az égtájakat nem nyugat, kelet, észak, délnek mondják, hanem *benek, künek, fenek, lenek* a nevük.

Ezt jó tudni, ha keressük az utat az országban Velemér felé, ahol az ország egyik páratlanul értékes temploma, az

egyedülálló freskótöredékeket?r?, eredeti állapotában megmaradt Árpád-kori napfénytemplom áll.

Velemér különös falu a Belső-részen, utcák nélküli, letisztult és archaikus településszerkezettel. A tájat szemlélve, már ebben is van valami misztikum. A házak errefelé rendszerint a dombteték délre néző oldalára épültek, ezektől keletre volt a kert és a szántó, nyugatra meg az erdő és a kaszáló. Aki járt már az észlelőben, egyből rávágja: az ország legészlelőbb települései vannak itt, **a szerek és az egykori észállók földje ez**. Csodás templom van errefelé több is, a szentgyörgyvölgyi, kazettás mennyezetű református templom vagy éppen a szintén Árpád-kori észszentpéteri, a Templomszeren.

A veleméri azonban keleteléséből adódó fényjátéka és freskótöredékei okán kivételes. Ráadásul megmaradt eredeti formájában, amilyennek talán Szent István óhajára építették.

Csupa misztikum

A veleméri Szentháromság templom zömök, észrészen ablakos, késő román - kora gót, az **1200-as évek végén épített templom**. Ám ebben a látszatra egyszerű építményben a méreteknél-arányoknak, de a nyílásokon beszűrdő fénynek is jelentősége van.

Kész csoda, hogy megmaradt így, nem csak hogy nem építették át, de túlélte a zivataros századokat is, fűképp a török pusztítást, s bár a tetőzete egy időre teljesen leromlott, a falak pedig alig látszottak ki a gaz szűrésből, szerencsére volt, ki megmentse.

Mindez az 1860-as években történt, amikor a magyar emlékvédelem atyja, Rómer Flóris rátalált a romos templomra, majd gyűjtést szervező felhívása nyomán sikerült megjavítani a tetőszerkezetet és ezzel megállítani a templom pusztulását.

A bűvös hetes

Bár a látogató számára nemigen tűnik fel, **a templom alaprajzának nagyon különleges arányrendszere van**. Minden a csodálatos 7-es szám körül forog, ami egyébként a beavatás jelképe. Ennek a matematikai logikának legnagyobb tudója Németh Zsolt fizikus, ő fedte fel a templom (a szélesség, hosszúság, a szentély méretei, a torony magassága) arányait, a bűvös hetes szám köré írva a méreteket. A hetes szám jelentését egyébként a népmeséből is ismerjük: a kiskondásnak bizony az égis érte fa mind a 7 ágát meg kell másznia.

Freskók, amiket valamelyik Aquila János festett

A kis templom falait csodálatos freskók díszítik. Ezeket legalább száz évvel az építés után, 1377-78 körül Aquila János festette, de mivel ekkoriban minden egyházi festőt Aquila Jánosnak hívtak, nem biztosan tudhatjuk, valójában ki is volt ő. Vélhetően Regedén (Ausztria, Radkersburg) született és ami bizonyos, felfestette arcképét a templom falára. Ez Európa legrégebbi önarcképe, legalábbis így gondolják a hozzáértők.

Ennél azonban sokkal fontosabb, hogy Aquila János értette a templom égtáji tájolását (keletelését) és a fényjáték tudományát, miután a freskókat úgy festette fel a falakra, hogy tisztában volt azzal, a nap hogyan jár, mikor és hová világít be az ablakréseken.

Erre nem is olyan régen jöttek rá

A hetvenes években kezdték vizsgálni a templomot és ekkor vált világossá, hogy **a beszűrdő fénynek útja és jelentése van**. Az ablakok részenje is a fény terelésére szolgál, ráadásul a részen asszimétrikus, hogy ezzel is a fény útját szabályozza. A beszűrdő fénynyalábok így mindent pontosan akkor világítanak meg, mikor annak ideje van. A fény úgy halad, hogy különbözű freskórészleteket világít meg a falakon.

A templom alaprajzát valamelyik napéjegylenésű vagy napforduló napjának hajnalpontjához igazították, és egy-egy kiemelt napon bekövetkező napkelte irányába tájolva építették fel.

Például január 6-án, **Vízkeresztkor** a szentély kör alakú ablakából érkező fénysugár a bethlehemi csillagra esik. Érdekes még a **nyári napforduló** napfelkeltekor, amikor az első beszűrdő fény a Köpenyes Mária köpenye alatt lévő, oltalmat kérű lelkeket teszi fénybe, jelezvén, hogy a bűnösök számára is van kegyelem. Különös jelentőséggel

bír a **napéjegyenlőség, valamint a tavaszi és az őszi-téli napforduló** is. A fény útja úgy van megkomponálva, hogy a beszáradt sugarak soha ne világítsák meg azt a freskó részletet, ahová a pokol van felfestve.

Freskók eredetiben

Hogy a freskók, ha töredékesen is, de megmaradtak, annak köszönhető, hogy valakik, valamikor fehérre meszelték a falakat. A meszelést alapvetően a reformátusoknak tulajdonítják, miután 80 évig használták a templomot, ám meglehetősen mégis a törökök voltak, akik a korábbi vallások freskóit és a mozaikokat általában nagyon alaposan lefestették.

A freskók értéke ma azért óriási, mert eredeti valójukban pompáznak, ugyanis a restaurátorok nem színezték, csupán leoldották a meszet, letisztították és konzerválták a falakat. Így maradt meg a freskók közel 60 százaléka eredeti szépségében.

Még a soproniak sem nagyon tudják, hogy a templom freskóinak felmérését és dokumentálását Rómer Flóris kérésére id. Stornó Ferenc - a kéményseprő lett, később a magyarországi templomfestészeti tevékenységéért és restaurátori munkájáért Ferenc-József lovagrenddel kitüntetett - soproni restaurátor végezte.

Veleméren, ami az Árpád-kor kezdetén tíz falu központja volt, ma alig laknak nyolcvanan. A több mint 700 éves templomot a falu szélén a Papréten keressük. Aki gyalogtúrára vállalkozna, a *Sárgaliliom tanösvényen* haladhat, így az őszertermészeti szépségeit is megismerheti. A tanösvény Velemérről indul és Magyarszombatfán, a Fazekas háznál ér véget.

[Varga Géza](#)

Fotók: elmenyektek.blog.hu; Kaiser Smarni

www.hungaryfirst.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következő címen: <https://twitter.com/syracuse73>, illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló

